

DVE MILJARDI DOLARJEV ZA ZAVEZNIKE.

AMERIŠKO BRODOVJE V SKUPNI AKCiji Z ZAVEZNIŠKO FLOTO.

VELIKO ŠTEVILO ARETIRANIH ŠPIJONOV. — V NEW YORKU SV PRIJEH VOHUNSHEGA GLAVARJA.—OKROG 50 PRIJETIH V CHICAGU

NEMCI SO POGNALI V ZRAK SVOJO LASTNO KRIZARKO. — SEDEM MRTVIH. — TAJNA BREZŽIČNA POSTAJA

Washington, 9. aprila. — Vest, ki se je bila razširila v soboto, da je nemška križarka v bližini Nanucketa, je še nepotrjena. Bojne ladje križarje na lovu za sovražno križarko, ako je kje. Patruljne ladje so na straži pred submarinami. Tukaj izjavljajo, da se bo del ameriškega brodogradnje tako pridružil zavezniški floti. Prve vojne vesti pridejo "od nekod z Atlantika". Mornariški tajnik Daniels pravi, da ostane kretanje ameriške mornarice v strogi tajnosti. Uprava nove armade je naročila potrebnim za 25 milijonov dolarjev.

Washington, 8. aprila. — Samuel Gompers, član posvetovalnega odbora v "Obrambenem svetu" in predsednik "Ameriške delavske federacije", je izjavil danes, da je organizirano delavstvo pripravljeno suspendirati stavke tekom vojne, če se bodo delodajalci zavezali, da ne bodo zlorabljali položaja.

Washington, D. C. 8. aprila. — Vlada se je odločila posoditi najmanj dve milijardi dolarjev zaveznikom. Zaključeno je, da se izda bonov za pet milijard, od katerih pridržijo Združene države tri milijarde za svoje vojne izdatke. Načrt se glasi, da Amerika takoj prisloži na pomoč zaveznikom z večjo svoto denarja, dokler ne more poslati vojske na bojno fronto. Zavezniki bodo plačali ravno toliko obresti od posojila kakor ameriška vlada.

Vojni tajnik Baker je rekel večer pred kongresnim odsekom za vojaške zadeve, da bo vojni departament poslal čete v Evropo kakor hitro mu bo naloženo. Nova vojaška predloga, katero mislijo predložiti v kongresu ta teden, določa, da se poveča regularna armada in narodna milica na 618.000 mož s prostovoljci, a razen tega se ima rekrutirati nova armada pol milijona mož z obvezno službo.

Več kongresnikov je izjavilo, da so proti obvezni službi in pričakovati je ostrega boja v kongresu glede na to vprašanje.

Washington, D. C. — Po oficijelni proglasitvi vojnega stanja med Združenimi državami in Nemčijo je predsednik Wilson mobiliziral mornarico.

Takoj po kabinetni seji so bile odposlane brezžičnim putem instrukcije, ki se dajo povedati z eno besedo "mobilizirajte."

Mobilizacija velja za vse ladje: pomožne in bojne, prostovoljno v službo postavljene jahte in motorne čolne, za 12.000 mož mornariške milice in več tisoč drugih mož v organizacijah mornariške rezerve.

Mobilizacijsko povelje je prelinirano, ki pa vendar še določa, kako bodo razdeljene ameriške mornariške enote. Ko ameriško brodogradnje prevzame patrolno službo, bodo lahko enote britskega brodogradnje porabili v evropskih rokah.

LOV NA ŠPIJONE.

Chicago, Ill. — V Trentonu, N. Y. sta bila aretirana od straže Frank McGrath in Frank Henry, ko sta se blizu železniškemu predoru nista obostala na klie straže.

Oba sta težko ranjena. Iz Washingtona, D. C., poročajo, da je vlada odredila aretacijo 65 nemških podanikov.

Iz New Yorka pišejo, da so zvezne oblasti aretirale več nemških podanikov, ki so obteženi zarote.

V Marine City, Mich., je bil aretiran Albert Kult, ki je igral veliko ulogo med Nemci v Detroitu.

V Chicagu so večer aretirali 50 oseb, ki jih dolže vohunstva.

New York, 8. aprila. — Danes je bil tukaj aretiran Arthur E. Bielkowski, 79letni veteran rusko-francoske vojne, o katerem ni do zadnjih dni sumila živa duša, da je v službi nemške vlade. Zda je pa odkrito, da je bil direktni zastopnik nemškega generalnega štaba. Z njim vred so zaprli tri nemške špijone, ki so bili desna roka Bielkovskega. V njihovem stanovanju so našli kupa živih listin, osem pušk, nekaj streliva, ameriške zemljevide in razložen bičikel. Njihova imena so: John Wilkens, Karl Hirschel in Louis Scher. Detektivni pravijo, da sta jim zadnja dva ponudila \$200, če ju pustijo na prostem.

Bielkowski je že 31 let v Ameriki in ves ta čas je dobival po \$3000 na leto od nemške vlade, kateri je pošiljal redna poročila. Justični departament smatra, da je Bielkowski poglavar vseh nemških špijnov v Ameriki.

Razen teh so bili aretirani: Paul Koenig, glavni agent hamburške ameriške parobrodne družbe, Hugo Schmidt, zastopnik nemške državne banke, Fred Schleindl, dr. Heinrich Albert in trije Nemci, ki so bili v zvezi z brezžično postajo v Tuckertonu.

Vsi Nemci, ki bivaajo v prepovedanih zonah okrog trdnjav, bodo morali jutri zapustiti svoja stanovanja.

Na strehi hiše na 993 Fifth Ave., kjer stanuje Mrs. Hugo Reisinger, hči Adolfa Buscha, znanega pivovarja v St. Louisu, so našli sprejemno postajo brezžičnega brzojavja. Mrs. Reisinger je priznala pred detektivni, da so tam prihajale brzojavke vsak dan iz Berlina.

Cleveland, O., 8. aprila. — Vlada detektivni so večer vlonili v podstrešje John Radeckerja, naturaliziranega nemškega mizarja, in zaplenili pravi arzenal. V podstrešju je bilo čez 200 pušk, 400 strelnih nabojev in kup raznega drugega orožja.

Milwaukee, Wis. 8. aprila. — Šest oseb je bilo aretiranih zaradi špijonstva. Pozneje so tri izpustili.

RAZSTRELJENA KRIZARKA; SEDEM MRTVIH.

Washington, D. C. 8. aprila. — V pristanišču otoka Guama je večer tekla prva nemška križarka v nemško-ameriški vojni. Močno nemško pomožno križarko "Coromant", ki je bila tamkaj internirana, se ni hotelo podati zveznim mornariškim oblastem, temveč je razstrelila križarko. Dva častnika in pet pomorščakov je izgubilo življenje pri razstrelbi. Ostalo moštvo — 20 častnikov in 321 mož — je bilo ujet.

Nabirajte naročnike za dnevnik "Prosveta"!

Rusija je za mir, ako Nemci spode kajzerja.

Poštna zveza je pretrgana z Nemčijo.

Washington, 8. aprila. — Glavni poštar Burleson je večer pretrgal poštno zvezo z Nemčijo in Avstrijo, Bolgarijo in Turčijo. Pošiljanje denarja po pošti je tudi ustavljeno. Neprestane vesti, da bodo Avstrija, Bolgarija in Turčijo napovedale vojno Ameriki vsak čas, so menda prisilile Burlesona, da je ustavil pošto v omenjene tri države. Pojasnjeno je tudi bilo, da pošta v te tri države sploh ne more iti drugod kakor

Odredbe za nemške podanike.

Predsednik je v svoji proklamaciji na ameriško ljudstvo, ki jo je izdal, ko je podpisal proglašeno vojne stanja, svrtil izozemec, ki bivaajo v Združenih državah, naj ne store sovražnega čina, ker bo vsak tak čin tudi strogo kaznovan. Generalni pravdnik Gregory je izdal objavo, v kateri pravi, da se nemškim podanikom ne zgodi nič žalega, dokler se ravnaajo po obstoječih zakonih in ne gobezdaajo hujskajloče stvari. To je jasno in razumljivo povedano, da ne bodo izozemec internirali, dokler ne kršijo zakonov ali prično hujskati proti Združenim državam.

KUBA IN PANAMA V VOJNEM STANJU.

Havana, 8. aprila. — Kubanski kongres je večer napovedal vojno Nemčiji in predsednik Menocal je podpisal resolucijo. Takoj nato so oblasti na Kubi zasegle tri nemške parnike, ki so bili tamkaj internirani. Nemški poslanik je izročil svoje zadeve španskemu poslanstvu.

Predsednik Kube je izdal poziv za 10.000 prostovoljcev, ki se pridružijo ameriški armadi.

Panama, 8. aprila. — Ramon Valdez, predsednik panamske republike, je večer podpisal proklamacijo, s katero se panamska republika pridruži Ameriki, v obrambo Panamskega prekopa. Obenem je bila pretrgana zveza z nemškimi konzuli.

Havana, Kuba. — Predsednik Menocal je v petek naložil kongres, da napove vojno Nemčiji. Njegova izredna poslanica se med drugim glasi: "Kuba ne more mirno gledati plemenitega koraka, ki so ga storile Združene države, s katerim nas vežejo pogodbe in hvaležnost. Zato apeliram na kongres, da se izreče za vojno stanje med Nemčijo in Kubo."

Rio Janeiro, Brazilija. — Vojna med Nemčijo in Brazilijo je neizogibna. Zunanji minister dr. Laure Muller je dejal večer reporterjem, da je položaj zelo resen in da vsak čas lahko sledi napoved vojne.

Položaj je postal akuten, ko je prišla vest, da je nemška submarinka potopila brazilski parnik "Parana" v bližini francoskega obrežja. Trije mornarji so utonili. Danes je vsa Brazilija v gnevu napram Nemčiji in le strog nastop policije je preprečil izgred. Nemški in avstrijski konzulati so pod močno vojaško stražo. Pričakuje se, da bo Brazilija v 24 urah sledila Ameriki in napovedala vojno Nemčiji.

ALI JE TO STRAH PRED FRONTO?

Crown Point, Ind. — V minoletno tednu se je izredno veliko število mladih mož iz Chicaga priglasilo z nevestami, da dobe dovoljenje za poroko. Uradniki izjavljajo, da še nikdar ni vprašalo toliko parov za dovoljenje.

MILJUKOV GOVORI O MIROVNIH POGOJIH.

AMERIKA APELIRA NA RUSIJO, DA NAJ POSVETI VSE SVOJE SILE PROTI ZUNAJNEMU SOVRAŽNIKU. RUSKA ARMADA JE SLOŽNA.

Petrograd, 8. aprila. — Justični minister Kerenski, je večer dejal v intervjuju: "Nemci naj vržejo svojega kajzerja s prestola in potem bomo govorili o mirovnem pogajanju."

Petrograd, 8. aprila. — Profesor Pave Miljukov, zunanji minister začasne vlade, je večer podal obris mirovnih pogojev, ki so sprejemljivi za provizorčno rusko vlado. V prvi vrsti — je rekel — mora priti v veljavo organizacija držav po Wilsonovem nasvetu, ki bodo jamčile za vsoljni mir. Svobodna in demokratična Rusija se popolnoma strinja z Wilsonovo idejo. Nemčija seveda se ni izrekla za to organizacijo, kajti ona hoče biti gospodar položaja in postaviti se hoče na čelo človeštva, ko zavladati mir. Edino, kar je stalo med nami in mednarodnim programom — predsednika Wilsona, je bila fraza: "Mir brez zmage". Ako bi zavezniški ne imajo svetovnega gospodarstva medtem ko Nemčija trdovratno vstraja na stališču, da stare pravice ne veljajo več, da so vse države, ki se bore zoper njo, na robu razpada in da je kajzerjeva nalog, ustanoviti nov red in reorganizirati Evropo kakor se njemu zdi. Na ta način je Nemčija največja ovira normalnih mednarodnih odnosov in Wilsonova ideja ne bo nikoli vresničena, ako ne bo Nemčija temeljito premagana.

Dalje je rekel Miljukov, da Rusija lahko govori o "miru brez aneksij", če aneksija pomeni uzurpiranje. Besede "mir brez aneksij" predstavljajo formulo, katero sugestivno zaveznikom nemških socialisti. Toda vse te mirovne formule, kot na primer mir na podlagi "status quo" (kakor je bilo pred vojno) itd., ki izvirajo iz Nemčije, so povsem v zvezi z interesi nemške vlade.

Nadalje je Miljukov naštel sledeče pogoje zaveznikov z ozirom na reorganizacijo južnoistočne Evrope:

Ustanovitev češko-slovanske države med nemškimi in slovanskimi pokrajinami.

Nemčija in Avstrija se naj stisneta v svoje etnografske meje.

Italijani se naj pridružijo Italiji.

Združitev Rumuncev z ruskimi Ukrajinci.

Združitev srbskih teritorijev. Ruski protektorat nad Armenijo.

Glede Dardanel je dejal Miljukov, da neutralizacija dotičnih ožin bo prisilila Rusijo, da utrdi obrežje Crnega morja in vzdržuje tam močno floto, 8 tem bi nastal še slabši položaj kakor je bil pred vojno. Nemčija si lasti pravico do dedščine do poginjalov Turčije in s tem je ustvarila vprašanje, kdo bo imel dardanelske ožine — Nemčija ali Rusija. V svrhu, da se prepreči cilji nemške vlade, ki tirja zve in svoje zavezničke nepretrgano ožemlje od Berlina do Baglada, imajo zavezniški namen osvoboditi prebivalstvo, ki je zasvojeno pod Turčijo, in fundamentalno reorganizirati Avstro-Ogrsko.

(Dalje na 3. str. 1. kol.)

VELIKA ZRAČNA BITKA NA ZAPADNI FRONTI.

V NAJVEČJI ZRAČNI BITKI JE PADLO STO EROPLANOV. FRANCOZI SO VRGLI NEMCE NAJAV SEVERNO OD REMSA. BOJI ZA ST. QUENTIN SE NADALJUJEJO Z VSO FURJO.

Amsterdam čez London, 8. aprila. — Iz Berlina prihaja vest, da je nemški kajzer naložil kancelarju, da mora takoj izvesti volilno reformo v Prusiji.

London, 8. aprila. — V noči med četrtkom in petkom je divjala na zapadni fronti največja zračna bitka odkar traja vojna. Računa se, da je bilo najmanj 250 eroplanov v boju in izmed teh je bilo okrog sto izgubljenih. Uradno so naznanjene sledeče izgube:

Petnajst nemških eroplanov je padlo uničenih na zemljo in deset nemških balonov je padlo v planinu. Enotrideset nemških eroplanov se je moralo spustiti na zemljo v poškodovanem stanju.

Berlin poroča, da je padlo 44 angleških in francoskih eroplanov in, med temi je 33 popolnoma uničenih.

Zračna bitka se je vršila ne samo z namenom, da Angleži kontestirajo svojo gospodstvo v zraku, temveč tudi, da zavezniški uničijo nemško zračno floto in si zagotovijo neovirano ogledovanje nemških linij na novi fronti. Nemci so seveda storili vse, da bi preprečili zračne ogled in napade, ali niso imeli posebnega uspeha. Angleški letalci so prinesli mnogo važnih informacij in vrhutega so zmetali osem ton bomb na nemške strategične točke — železniške in municijske postaje — daleč za nemško fronto.

Medtem se nadaljuje bojevanje na tleh z neprestano furjo. Angleško poveljništvo poroča: V okolici St. Quentin so naše čete okupirale večje število pozicij med Senlenoyem in Jeancourtom in prodrele do roba Fresnoy-le-Petit 3 milje severozahodno od St. Quentin. Vroči topniški boji so se vršili v okolici Arrasa in Ypresa.

Pariz, 8. aprila. — Ljuta artilerijska bitka je bila v tiri ves dan večer med rekama Somme in Oise, južno od rečice Allette in severozahodno od Remsa. V dolini ob Aire, okoliš Argonne, smo odbili sovražni napad. Nemci so večer izstrelili 7500 granat v Reims: 15 civilistov je bilo ubitih in mnogo ranjenih. Naše čete so napredovale severno od Ladrinecourt.

Berlin, čez London, 8. aprila. — Ententni zavezniški so večer izgubili 44 eroplanov na zapadni fronti. Med temi je bilo 33 letalnikov docela uničenih. Pet nemških eroplanov se ni vrnilo. Artilerijska bitka se nadaljuje na fronti od Lensa do Arrasa. Francozi so bombardirali St. Quentin. Naši topovi so uspešno bombardirali municijske postaje in utrde v Remsu.

Balkanska fronta. Pariz, 8. aprila. — V bojih na Crveni Steni zapadno od Bitolja nismo izgubili nobenega zakopa, kakor poročajo v Sofiji. Sovražni protinapad, ki se je razvil v dotičnem okolju je bil razbit po našem ognju. V okolju med jezeri smo našli več kot 200 mrtvih sovražnikov.

Italijanska fronta. Rim, 8. aprila. — Slabo vreme še vedno ovira topniške operacije v goratih okoljih. Na drugem vrhu gore Colbirem je sovražnik

Dalje na 3. str. 1. kol.

PRODUKCIJA ZLATA.

Denver, oClo. — Yukon Gold kompanija je v letu 1916 proizvedla za \$4.383.595.07. Po odbitku obratnih stroškov ostane še \$2.101.39 čistega dobička.

VREME.

Severni Illinois: Jasno in gorko v ponedeljek in torek. Severni in severnoistočni vetrovi preideja v južne.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v klepetu n. pr. (Februarja 23-17) poleg vašega imena in na slova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Ali vodi vsaka vojna v reakcijo?

Pacifisti pravijo, da je vsaka vojna nazadnjaška, kapitalistična, barbarska, nositeljica same nesreče in nič drugega — in da je vsaka vojna absolutno nepotrebna.

Kdor to trdi brez rezerve, bo v veliki stiski, če ga vprašamo, da li je bila ameriška revolucionarna vojna nazadnjaška in nepotrebna, vojna, ki je napravila Združene države in brez katere bi bila Amerika morda še danes angleška kolonija; da li je bila civilna vojna nazadnjaška in nepotrebna, ki je odpravila zamorsko sužnost, in da li so bile francoske vojne pred sto leti nepotrebne, ki so podrlje prejšnji fevdalni sistem in prinesle Evropi novo politično dobo.

Toda pacifist bo rekel: "To mene ne briga, kar je bilo prej. Mi pravimo, da je sedanja svetovna vojna in vsaka današnja vojna nazadnjaška in nepotrebna." Ako je to res, kaj bomo potem rekli o ruski revoluciji in ženski volilni pravici na Angleškem? Preobrat Rusije je prišel med vojno in ženam v Angliji je zagotovljena volilna pravica tudi med vojno. Ali bi bili ti dve veliki izpremembi prišli ravno ob tem času, če bi ne bilo vojne? Ne verjamemo! Pač ne verjamemo, da so pogoji za veliki preobrat v Rusiji in Angliji naglo dozoreli še le ob času vojne. Padec carizma v Rusiji je večja zmaga v sedanji vojni, kakor so pa vse Hindenburgove in Mackensenove zmage skupaj — in še vse skupaj niso ne senca spričo velike in slavne zmage ruskega ljudstva.

Lahko bi še pisali o državnem socializmu, ki so ga pod pritiskom vojnih razmer vpeljali mogotci v Nemčiji, Angliji itd., ki tudi ne ostane brez globokih posledic, ali dovolj je, da pokažemo na Rusijo.

Ako je torej zapisano v razvojnih zakonih človeške družbe, da se s sedanjo vojno porodi nova doba, ne vemo, zakaj bi bili še v nadalje slepi in gluhi in venomer pridi-gali: "Vojna je golo barbarstvo, klanje, nesreča in nazadnjaštvo!" — Resnica je, da zahteva sedanja vojna veli-kanske žrtve. Ali kedaj so se pa vršili veliki preobrati brez žrtev? Vsako novo bitje se porodi v bolečinah svoje matere in vsaka nova doba se porodi v bolečinah človeštva.

Danes nam je jasno, da je bila vojna potrebna za Rusijo, da se je prerodila, in vojna je za Rusijo še po-trebna, in sicer iz nepobitnega razloga, da pade avstro-nemški monarhizem in da se osvobodi vsa Poljska, ne samo ruska, temveč tudi pruska in avstrijska Poljska. Dokler je v Rusiji vladal car in njegov tiranski režim, ni-smo mogli verjeti v nobeno svobodo od Rusije za Jugo-slovane, ampak danes vlada v Rusiji ljudstvo, ki ima po-litično svobodo in demokracijo, zato pa sme vsak napre-den človek popolnoma opravičeno reči, da je boljše za Jugoslovane in vso centralno Evropo, če zmaga Rusija, nova Rusija, ruska republika, v katero se danes vrača sto-tisoč pregnancev iz Sibirijske, svobodnih in navdušenih za svojo prerajeno domovino.

In vojna še ni končana in ne more biti končana, dokler ne dovrši svoje naloge v celoti: vrže ob tla Hohenzollrne in Habsburgovce. Nič ne de, če vojna pobere tudi ita-lijanskega kralja in magari še angleškega Jurčka. Italijani in Angleži so zreli za republiko. Ampak v Nemčiji in vstriji so razmere še tako nazadnjaške in reakcija je še tako vkoreninjena, da je bil potreben močan potres, ki ima podreti ošabni tron dvojnega kaiserizma. In ta po-tres mora biti vojna, mora biti zmaga Rusije in njenih za-veznikov! Nemški kaiser sicer že sluti nekaj neprijet-nega; nekaj se mu svita in zato obljubljuje nekakšne refor-mice po vojni. Zaman! Ruski narod si je vzel čas med vojno, da je izvršil temeljito reformo in svet zahteva, da se to zgodi tudi v Nemčiji in Avstriji. Zdaj, zdaj in ne po vojni! Zdaj, zdaj, in sicer tako, da bosta kaiser in Kori pobrala pete in odšla za Nikolajem Romanovim! — Z nemškimi ljudstvom in z narodi v Avstriji se bo lahko sklepal mir, mir, ki jim bo garanteral in prinesel sijajno bodočnost, toda s kaiserjevo vlado je vsak mir nemogoč. Ruska republika, poljska republika in kaiserizem drug

Photos by American Press Association.

1) Senator Chamberlain iz Ore-gona, predsedatelj senatnega od-seka za vojaške zadeve in avtor

znane predloge za povečanje arma-de. 2) Kongresnik Flood iz Virgi-nije, predsedatelj odseka za zu-

nanje zadeve v poslanski zbornici, kateri je predložil vojno resolucijo. 3) James R. Mann in (na desni) Champ Clark, predsednik poslan-ske zbornice. 4) Senator Hitch-cock iz Nebrasko, član senatnega odseka za zunanje zadeve, kateri je podpiral vojno resolucijo v se-natu.

poleg drugega ne morejo eksistirati. Pol sveta z demo-kra-tičnimi ustanovami, kjer ima proletarijat boljše pogoje za svoj razvoj, poleg druge polovice z avtokracijo in des-potizmom, kjer se mora proletarijat boriti za tiste pogoje, ki jih v prvi polovici že davno uživa, ne more obstati.

Združene države se bore tudi na strani Rusije in vsak zaveden proletarec, ki je čutil s tlačeno Rusijo leta in leta, ki je čutil s Katarino Breškovskajo, z Gorkim, Čajkovskim in nešteti drugi preganci, razkropljenimi po vsem svetu, in kateri zdaj želi ne samo to, da Rusija obdrži in utrdi priborjeno svobodo, marveč tudi to, da so narodi v Nemčiji in Avstriji deležni enake svobode — in kdor je revolucionar, mora to želeti — bo želel in mora želeti, da Združene države zmagaajo z ostalimi zavezniki vred. **Zmaga Amerike je zmaga Rusije!**

Zmaga Rusije je zmaga demokracije! Vojna je pri-nesla Rusiji demokracijo! Ali je bila vojna Rusiji po-trebna? — Karl Marks je nekoč rekel: "Sila je babica napredka." Ali ni v besedi "sila" zapopadana tudi vojna?

DOPISI.

Lucerne Mines, Pa. — Društvo "Zmaga, šte. 290 S. N. P. J. pri-ređi 14. aprila t. l. svojo prvo pomladno veselico na Homer City v Blanko Halle. Začetek veselice ob 7 zvečer.

Tem potom vabimo uljudno vsa sosedna društva S. N. P. Z. in J. S. K. J., da se v polnem številu vdeležijo te veselice.

Sveže pivo prosto. Za dober pri-grizek in lepodišče smodke bode dobro preskrbljeno. Za dobro za-bavo bodo že tukajšnji člani in godei iz Johnstown, Pa. preskrbe-li.

Vstopnina: Za člane in članice \$1. —, druge dame proste. Oni člani(ice), ki so manj kot 6 milj oddaljeni in se ne vdeležijo veselice, pa plačajo \$1. — v društveno blagajno kot kazen.

Odbor.

(9-10-11.

Frankfurt Heights, Ill. — Zadi-nji čas, ko sem tukaj po Ill. ponu-jal svoje stare kosti "gospodom bosom" bil sem še dosti v dob-rem stanju, edino mojim raztrga-nim žepom nisem bil nič kaj pri-jazen, kakor nobeden ni.

V prvi vrsti se imam zahvaliti družini Zabajk v Royalton, Ill. ga poštemo postrežbo, katere ne bo-dem nikdar pozabil. Le pri sobra-tih in sestrah naše matere S. N. P. J. se dobijo; da tudi v kritič-

nih časih, reči hočem, kadar ima človek kačo v žepu priskočijo na pomoč v popotnih potrebah. Več kakor hvale je vredna vljudnost gori imenovane družine, ter prijatelja Fr. Zajec. Z solzami v očeh sem se moral ločiti. Ne morem več, vso čast in hvala njih dobrosrčno-sti.

Dotični bos, Edvard Prudent, je menda mislil, da sem njegov su-ženj, dal mi je "najbolje" delo, dobil sem namreč službo, da sem po noči šel po jami radi ognja, in čistiti "zoomp." Da bi se bilo treba bati ognja, tega ne, ker je rođa padala od vrha, ni je manj-kalo pod nogami, ne okoli in oko-li mene. Dvakrat sem ga vprašal za zameno, ker bi rad šel nakla-dat premog, a zaman: Za odgovor sem dobil, da imam dobro delo. Imeti sem hotel svoj zaslužek, tu-di nič.

Večkrat sem slišal, ko sem bil po drugih državah unije, da je Ill. najboljša delavska unija. Pripravi sem, da je unija povsod ena in ista, in je le na članih odvisno, kako obiskujejo seje, le tako na-preduje delavska organizacija. V imenovanj jami so mi v 15ih večerih moja večerjo popolnoma pos-pravili, bolj kot sem jaz "zoomp;" vzel so mi tudi rokavice, pipo in tobak. Jezen nisem bil nič ker sem vedel, da je bil rojak (John Zabajk) bolj oškodovan, ker njemu so vzeli najdaljši sveder in kramp v vrednosti \$8. Kaj takega se ni dogodilo v W. Va. po unijskih ja-mah.

Akoravno sem še novinec v dr-žavi Ill. vidim, da se delavci, na-ši rojaki, dobro organizirajo, in z ustanovitvijo društva šte. 313 napredujejo. Ker je pa W. Frank-furt precej velika naselbina, žele-ti bi bilo, da bi vsi Slovenci in Slo-venke bili člani(ice). Slišal sem, da je precej ženski pristopilo v i-menovano društvo. Mislim pa, da ko bi bile tukajšnje ženske složne in dekle (ako je kakšna?) in bi s pomočjo moških članov ustano-vile svoje žensko društvo, kar bi bil velik napredek. Mislim nam-reč, da bi se nežni spol med se-boj, kar se namreč društvenih stvari tiče, bolj razvijal, kakor pa med moškimi člani. Poskusiti ni težko, če bi ne šlo, bi pa peljali-e, še jaz bi pomagal po vsi svoji mo-či.

Dolžnost vsakega je tudi agitirati za naš delavski dnevnik Prosveto, in bi ne smelo manjkati nobene slovenske hiše, kjer bi ne bilo tega časopisa, kajti ni bolj-šega, bolj naprednega in podučljivega lista, kot je ravno Prosveta.

Kakor se čuje, obratujejo po dr-žavi Ill. vsi premogovi rovi in da se tudi delo dobi, kakšno, vsak svoje sreče kovač. Kdor hoče tu-kaj v Ill. delati na premegu, mora imeti "certifikat" t. j. State Miners Examining Board, ker se drugače le težko posreči dobiti de-lo za nalagati in kopati premog. Ako ima kedo prijatelja, da ga vzame k sebi, je pa zopet odvisno od bosa, ako ta dovoli. Pripeti se pa lahko, da dobi delo v jami ene ali druge vrste. Ne želim pa nobe-nemu ne, da bi šel čistiti "zoomp", kakor sem ga jaz.

Strinjam se popolnoma z mne-njem g. Fr. Kerže-ta glede bolniš-ke podpore. Slišal sem, da neka-teri člani (samei) v slučaju bolezi ni si sami kuhajo, krpaajo in o-pravljajo druga domača dela, kar je pa popolnoma proti pravilom. In razred za \$3. — dnevne bolniš-ke podpore bi ne imel prej existi-rati, dokler ni dovolj članov. Pa brez zamere.

Bratski pozdrav vsem sobratom in sestram naše slavne in velike S. N. P. J. kakor tudi vsem sobr. in sestram napredujoče S. N. P. Zveze.

Zdravstvujte vsi čitatelji na-prednih listov.

Stara Jerhovna.

Bellevue, Ariz. — Novembra meseca t. l. so bile volitve, in še

sedaj minata pravega govorca-tukaj. Eden je zvoljen z več-no 123 glasov, drugi pa, kateri je bil poražen, pa sedi lepo na go-rem v uradu. Hunt je raje resigniral, kot pa se še nadalje "za-kal" za "job". Pri štetju glasov pa pridejo na dan vsakovrstne sleparije, toda te manipulacije takoj poskrrijejo. Hunt je kapita-lističnim mogotcem še od zadnje-ga štrajka v železod, kateri je bil v Clifton in Moreno.

Plača je še dosti dobra, na-kljuka in 40c, ko bi le tako sala-mensko drago ne bilo vse. Tuka-tnji bakreni gospodje so prava-prav dobri ljudje, le pomislite, daj so "la" za vojaške potrebe 16 milijonov bakra in sicer samo 16 centov funt. Le pomislite, sta ne jih pa po 8 1/2 funt. Kako bodo živeli, ker ne marajo nobenega profita, še zgubo bodo napravili, potem jih pa obirate, kaki odve-hi so.

Meni so se kar krakodilove sol-

vli vajo, ko sem to čital, in sedaj

še bojim, da bi me kakšen teh

spodov ne napadel na ulici, da bi

mu dal en kvoder, da bi si kupil

kaj jesti.

John Pavle.

Delavske vesti.

Cleveland, O. — Velika poro-čba je vzdignila obtožbo proti John G. Owensu, tajniku Clevelandске de-lavske zveze, in Char. B. Smithu radi podkupovanja od strani in-duktratorjev. Obravnava se bode v kratkem času začela.

Ti obdolženci so na prostem. Vsak je moral položiti \$1000 — varščine.

Zastopniki zidarjev, stavbe-nih mizarjev in kamnosekov so pre-lagali za novo obravnavo pred po-rotniki. Ti so namreč prepričani, da so unijski uradniki dobili ve-like svote od podjetnikov ob časi štrajka, in da so bili delavci golo orodje v rokah uradnikov, in da so ti poklicali delavce na štrajk in istega poravnali, kakor so do-bili denar od delodajalcev. Kakor so različne priče izpovedale, so različni "delavski" voditelji do-bili od raznih podjetnikov \$200 do 5000 v svrhu, da bi delali na-črti in da ne bi delavci zaštrajkali.

Delalo se je tudi nato, da bi vsi podjetniki dali eden odstotek od svojih dohodkov raznim unijskim uradnikom, da bi ne poklicali de-lavcev na štrajk.

Vsled sodnijske preiskave je bil poravnat sedaj spor med podjet-niki in zidarskimi delavci.

MIZARJI STAVKAJO.

Chicago, Ill. — Mizarji pri Ol-son Desk Co. so zastavkali, da iz-vojujejo krajši delavniki. Večim štrajkarjem ni organizirana delar-ne razmere so slabe. Delavnik ma-ša deset ur na dan, plače so nizke. Stavkarji zdaj zahtevajo do-vetnurni delavnik, praznik v soboto popoldne in povišanje mezde.

Zdaj so stavkarji pristopili v organizacijo tesarjev. Vodstvo te-varne se je obrnilo za policijsko pomoč.

V ponedeljek zvečer se vrši sta-vka vseh mizarjev, ki delajo v tovar-nah za pohištvo. Škod se vrši na 2431 W. 12. ulice, in ima namo-organizirati mizarje v tovarnah za pohištvo.

BRUTALEN NAPAD NA ŠTRAJKARJE.

Washington, D. C. — Santiago Inglesias, predsednik "Svobodne delavske federacije" in organizator "Ameriške delavske federacije", poroča, da je policija izvršila skrajno brutalen napad na štraj-kajoče pristavljene delavce. Ustrelila je dva delavca in več jih je težko ranila.

Pristavljenci delavci so zaslužili pred stavko 80 centov na dan. Zastavkali so, da si izboljšajo tu-žne razmere. Policije je skušala s brutalnimi metodami zlomiti stav-ko, in je večkrat vsled njenega brutalnega nastopa prišlo do spo-padov s štrajkarji. Inglesias po-roča, da je policija že 23. marca umorila nekega štrajkarja, ranila jih je pet, dve ženi in nekega otroka.

RUDARJEVA USODA.

Indiana, Pa. — Tri obžigane in mrtve rudarje so prinesli iz rud-nika Robindale, ki so postali žr-tev eksplozije.

Rešilno moštvo je delalo napre-no skozi dvanaest ur, da je pre-drla skozi tone škrovin in prišla do ponesrečenih rudarjev.

Vesti z evropskega bojišča.

(Nadaljevanje iz prve strani)

sploširal veliko muno, toda po-
bne škode ni bilo. Na Krasu so
še čete zadnje noči okupirale
ražno točko severno od Malega
pola in ujele vso avstrijsko gar-
nizijo.

vezična poročila iz Berlina so
ustavljena.

Nemški uradni buletini in druga
ročila, ki so prihajala iz Nemi-
je v Sayville in Tuckerton, so
stavljena. Zadnje poročilo, ki je
šlo v Sayville, je bilo datirano
je 4. aprila. Odslej bodo vsa po-
ročila iz Berlina in ostalih central-
nih držav prihajala čez Amster-
dam in London.

Vesti iz Rusije.

(Nadaljevanje iz prve strani)

merika apeluje na
linstvo Rusije.

Washington, 8. aprila. — Ame-
ška vlada je poslala noto začasni
ski vladi, v kateri obvešča zad-
jo o napovedi vojne z Nemčijo.
Noto se med drugimi glasi: "Po-
nik David R. Francis v Petro-
gradu, obvestite zunanjega mini-
stra, da so Združene države 6.
aprila formalno napovedale vojno
nemčiji in predsednik je izdal for-
malno proklamirano vojno sta-
jo. Povejte ministru, da se je A-
merika postavila proti največje-
ni sovražniku svetovne demokra-
cije, zaupajoča v zmago naših, ka-
rim že služi 150 let. Vlada in
judstvo Amerike se raduje z ru-
ski ljudstvom, ki se je pridruži-
lo največjim demokratičnim na-
rom na svetu in obenem upa in
eli, da se bo rusko ljudstvo za-
delalo velike dolžnosti napram sa-
memu sebi in napram človeštvu.
Zadržati se v slogi in edinosti v
vojnih notranjih zadevah, da s tem
ože premagamo despotično silo, ki
grožava pravkar priborjeno de-
mokratično Rusijo."

ruska armada je složna.

Petrograd, 8. aprila. — Dele-
tate, ki so obiskali prvo armado
na fronti, so se vrnili in predlo-
bili ekskutivnemu odboru dune
resolucije, ki izražajo udanost do
časne vlade in apel na ljudstvo
zame, da naj bo edino in složno,
loker se vrši vojna. Vojaštvo tu-
li apelira na delavski svet, da naj
deluje v sporazumu z časno vlad-
jo in ne pošilja nobenih zaklju-
čkov armadi brez potrdila vlade.

Čnomorska flota in garnizija v
Sebastopolu je poslala sledečo iz-
javo: "Govorimo odkrito kakor v
mirnem času. Velike bitke se bodo
začele v enem mesecu in od izpada
teh bitk zavisi, da li bo Rusija
živela novo svobodno življenje ali
pade poražena pod peto Nemčije.
Zato mora izgniti stara nezau-
pomnost med vojniki in častniki in
vsil združeno moramo v boj!"

FRANCIJA V AMERIŠKIH ZASTAVAH.

Pariz, 8. aprila. — Minister za
notranje zadeve je ukazal vsem
županom v Franciji razobesiti a-
meriške zastave na javnih in pri-
vatnih poslopih v ponedeljek. Fran-
coski kabinet je tudi zaključil, da
se ima Wilsonova vojna poslanica
tiskati na plakatih in nabiti na vsa
javna mesta v Franciji. Obepem se
ima Wilsonova poslanica prečita-
ti učenecem v vseh francoskih šo-
lah.

ANGLEŠKA MORNARICA JE OMEJILA SUBMARINSKO NEVARNOST.

London, 8. aprila. — Lord Ro-
bert Cecil, blokadni minister, je
danes izjavil, da je submarinska
nevarnost v resnici veliko manjša,
kakor se pa glasi na papirju.
Nemške submarinice ne grizejo ta-
ko, kakor so grozile, da bodo gri-
zele. Zdaj se potapljaajo v večini
neolovčene neutralne ladje.

KAJZER BO ODGOVORIL.

Berlin čez London. — Vest se
glasi, da bo cesar Viljem v krat-
kem izdal proglas nemškemu ljud-
stvu in sploh vsemu svetu, ki bo
nekak odgovor predsedniku Wil-
sonu in Združenim državam zara-
di vojne napovedi. Kajzer je do-
bil Wilsonov govor zadnje srede
v svojem armadnem stanu in ta-

ko nato se je vršila konferenca,
katere so se vdeležili: Nemški ce-
sar in cesarica, avstrijski cesar in
njegova cesarica, kancelar Beth-
mann-Hollweg, zunanji avstrijski
minister Černin, nemški zunanji
minister Zimmermann, feldmaršal
Hindenburg, general Ludendorff
in feldmaršal Arz, šef avstrijske-
ga generalnega štaba.

Časopisje še vedno napada A-
meriko in Wilsona. Položaj na-
pram ameriškim državljanom v
Nemčiji, katerih je še okrog 500,
se ni izpremenil; vsi so še na pro-
stem.

Širom Amerike.

POSTNA CENZURA.

Washington, 8. apr. — V držav-
nem departmentu so včeraj izja-
vili, da vlada pripravila cenzuro
za vsa pisma in brzojavke. Nared-
ba bo morda predložena kongre-
su v potrditev. Vslužbenec že iš-
čejo, ki bodo čitali pisma. Sprva
bo menda vpeljana cenzura za pi-
sma, ki so naslovljena v inozem-
stvo.

VOJNI ZAROTNIK PRIJET.

Chicago, Ill. — Zvezne oblasti
so aretirale zemljišnega trgovca
Gustav Jacobsona. Obtožen je, da
je v maju 1915 grešil proti nev-
tralnosti, ker so on in njegovi za-
rotniki delovali na to, da vprizore
revolucijo v Indiji.

Njegovi zarotniki so Albert
Wehde, H. L. Gupta, Dhirendra
Nat Sen, Jodh Singh in neki Ster-
neck.

V juniju 1915 je poslal Singha
in Paul Boehma v Indijo, da tam
delata za revolucijo. Singhe in
Wehda so baje aretirali.

Jacobson je šel prejšnjo nedel-
jo z drugimi pacifisti v Washing-
ton.

Zanj sta položila \$25,000 poro-
štva Max Teich, lastnik hotela
Kaiserhof, in William Bolden-
week, neki milijonar.

KITAJSKI POSLANIK IŠČE INFORMACIJ O VOJNI.

Washington, D. C. — Dr. V. K.
Wellington Koo, kitajski poslanik
je obiskal državnega tajnika Lan-
singa, da dobi informacije o vojni.

Kitajska je edina država, ki se
je ravnala po nasvetu predsednika
Wilsona, da naj nevtrale pre-
gaja diplomatske stike z Nemčijo.

MOBILIZACIJA AVTOMOBIL- LOV.

Washington, D. C. — V načrtu
je tudi mobilizacija avtomobilov.
O mobilizaciji avtomobilov so raz-
pravljali na zborovanju tovarnar-
jev organiziranih v obrambne li-
ge, ki izdelujejo avtomobile.

Howard Coffin, ki je v posveto-
valnem odseku, je rekel:
"Obdržavali smo več konferene
in študirali ekspedicejo v Mehiko.
V Ameriki je zdaj v aktivni služ-
bi 3,200,000 avtomobilov, mejtem
ko jih je v službi na celnem svetu
le 800,000. Iz tega sledi, če se
stvar dobro organizira, da je veli-
ke vrednosti za deželo."

GOVERNER DRŽAVE NEW YORK IMA PRAVICO, DA PRISILI AMERIŠKE DR- ŽAVLJANE V OBRAM- BNO SLUŽBO.

Albany, N. Y. — Meyerjeva za-
konska predloga daje governerju
pravo, da lahko vsakega držav-
ljana, ki še ni član milice, prisili,
da vstopi v domačo obrambni zbor.
Governer lahko s pomočjo tega
skrbí, da ima milica vedno polno
številno moč.

ŠEST MESECEV PRISILNE DE- LAVNICE, KER JE ZABAV- LJAL PREDSENIKU.

New York, N. Y. — Henry Ya-
ger iz Maywooda, N. J., zemljišni
trgovec je bil obsojen na šest me-
secev prisilne delavnice ker je v
javnem govoru napadel predse-
dnika.

PROTIINOZEMSKI ZAKON. USTAVEN.

Riverside, Cal. — Najvišji sod-
nik H. Craig je razsodil, da pro-
tiinozemski zakon, ki ga je kal-
ifornijska legislatura sprejela v le-
tu 1913, ni v nasprotju s pogodbo

med Združenimi državami in Ja-
ponsko.

Sodnik je dejal, da ima država
pravico prepovedati izozemcem
postati poselniki, če ne morejo po-
zakonu postati državljani. Japo-
nec ima pravico vzeti posestvo v
najem, nima pa pravice postati
posestnik.

GENERAL ZA PROHIBICIJO.

San Antonio, Tex. — Na ban-
ketu na čast doktorice Ana How-
ard Shaw je generalmajor John
J. Pershing dejal, da je za žensko
volilno pravico, ker nas približa
splošni prohibiciji.

PRI RAZDELITVI MILICE OD- PADEJO DRŽAVNE MEJE.

Washington, D. C. — Vojni de-
partment je pooblastil depart-
mentne poveljenike, da lahko po-
rabijo milico na strateških toč-
kah v njih departmentu ne glede
na državne meje.

STRAŽA PRI MOSTU JE U- STRELILA TUJCA.

Louisville, Ky. — Polkovnik
W. A. Colston, poveljnik prvega
kentukiškega miliciarskega polka,
naznanja, da je straža nevarno ob-
strelila človeka, najbrž inozemca,
ki se je bližal mostu in se ni hotel
ustaviti na klic straže.

UGODNA PREDLOGA ZA NEM- CE, KI HOČEJO POSTATI DRŽAVJANI.

Washington, D. C. — Senator
Towson iz Michigana je predložil
predlogo, po kateri lahko Nemci
postanejo državljani, ki bivaajo
skoz pet let v Združenih državah.
Če predloga postane zakon, bo
dobil na tisoče Nemcev držav-
ljanske papirje. Senator pravi, da
je na tisoče Nemcev, ki bi radi
postali državljani, so pa zanema-
rili pravočasno prigrasitev za dr-
žavlanske papirje.

CIGARETE SO POVZROČILE POŽAR.

Wichita Falls, Texas. — Trije
mali dečki, ki so pušili v tovarni
Patton Mattress kompanije, so za-
netili požar, ki je napravil \$175-
000 škode in je uničil tržni okraj.

PREKOP ZAPRT.

Colon, Panama. — Luki Cristo-
bal in Balboa ob panamskem pre-
kopu sta zaprti za promet med
solnčnim zahodom in vzhodom.
Luči so vse vgasene in ladje se
smejo ponoči približati na raz-
dalje dveh milj.

\$11 TONA PARADIŽNIKOV.

Greely, Colo. — Emposonova to-
varna za konzervirana živila se je
pogodila s farmarji, da plača le-
tos paradižnike po \$11 tona. Grah
je \$62 tona, pet dolarjev več kot
v prejšnjem letu. Fižol je po
\$37.50 tona.

SUPERIOR POSTANE MOKRO MESTO.

Duluth, Minn. — S prvim jul-
jem t. l. postane mesto Duluth
"suho," mesto Superior pa mo-
kro, ki leži pod pragom Dulutha.
V Superioru so se naveličali suše
in glasovali so, da mesto postane
mokro. Žejnim dušam v Duluthu
torej ne bo treba obupati, ker jim
bo treba stopiti še v bližnje me-
sto, da ugase žejo.

J. S. Konkell, župan v Superioru,
je obljubil, da bo izdanih šest-
deset dovoljenj za salune do 1.
julija.

RAZSTREBA V RUDNIKU.

Chandler, Ind. — V glavnem
hodniku Erie Canal družbe
se je dogodila plinska razstrelba,
ki je ubila enega rudarja, sedem
je pa ranila.

FARMAR PRIZNA NAPAD S STRELNIM OROŽJEM.

Nashville, Ind. — Harry Helms,
star trideset let, je priznal kerfu
James E. Kennedyju, da je stre-
ljal na 65letnega Setha Corneliusa.
Seveda so Helmsa takoj posadili
za omrežje.

Krogla je prebila kipo in dim-
nik peči iz pločevine in na to je
starčka zadela v sence in izstopila
je pri ušesu.

George Bonah, sozod Corneliusa

sa, je slišal, da kliče na pomoč.
Ko je prihitel tje, je videl bežati
od hiše temno senco.

Oblasti so nagnale krvne pse na
sled napadalea, ki so sledili dva-
krat do Helmsovega doma.

VIHAR JE ZAHTEVAL 39 ŽRTEV.

New Albany, Ind. — Vihar, ki
je divjal čez to okolico, je uničil
39 človeških življenj. Mnogo oseb
je bilo tako težko poškodovanih,
da podležajo poškodbam.

40 REPUBLIKANCEV SE PRI- ZNA KRIVIM VOLILNIM SLEPARIJ.

Indianapolis, Ind. — V Evans-
ville je bilo obtoženih 81 republi-
kancev volilnih sleparij. Od teh
obtožencev jih je priznalo 40, da
so uganjali volilne sleparije.

PROST PRIGRIZEK ODPRAV- LJEN.

Lafayette, Ind. — Vsled dragi-
nje in ker je bila sprejeta prohi-
bicijska predloga so salunariji
odpravili prost prigrizek. Obljube
ni podpisal en sam salunar.

BREŽIČA POSTAJA V CHICA- GU POD VOJAŠKO KON- TROLO.

Chicago, Ill. — Privatna brez-
žična postaja v Chicagu je dobila
včeraj nalog, da preneha z obra-
tom, obenem so bile izločene vse
amaterne brezžične postaje v Chi-
cagu in okolici, katerih je nad sto.
V obrtu ostane le mornariška brez-
žična postaja in brezžični obrat je
omejen le na Velika jezera.

PREDRZEN TOLOVAJSKI ČIN.

Chicago, Ill. — Dva predzna
roparja sta stopila v provizorično
pisarno Barri-Carrigan Excavat-
ing kompanije in oropala pre-
sednika družbe in še dve drugi
slučajno navzoči osebi za \$222.00.
Od te vsote je bilo \$209 namenje-
nih za delavske plače.

Policijski so šli za banditoma ta-
koj v avtomobilih in so kasneje a-
retirali dva mlada fanta, o katerih
pa ne morejo zanesljivo trditi, da
sta izvršila rop.

ČRNOBOKARJI NA DELU.

Chicago, Ill. — O polnoči je v
italijanski naselbini pred hišo Ba-
sile Manfreja počila zopet bomba,
da črnobokarji dokažejo, da se ne
boje oblasti in da dosledno izvr-
šujejo rokonavbarsko obrt.

Eksplozija je spravila vso dru-
žino takoj na noge, ki obstoji iz
šestih glav. Sprejdeni del hiše je
podrtina, vendar pa ni bil nihče
ranjen. Poškodovana je tudi briv-
nica Louis Sanfina in popokale so
šipe v okolici.

Manfre je izpovedal, da je od
decembra dobil šest grozljivih pi-
sem. V prvem pismu so črnobokar-
ji zahtevali od njega \$1,000, v za-
dnjem pa \$3,000. Manfre se ni ozi-
ral na črnobokarske opomine in
pognal so mu sprednji del hiše v
zrak.

BORZNI ŠPEKULANTJE PLE- ŠEJO KROG ZLATEGA TELETA.

Chicago, Ill. — Borzni špeku-
lantje, sploh vsa sodrga, ki živi
od špekulacije in z njo kuje ti-
sočice in milijone, uganja prave
orgije na borzi, odkar so Združe-
ne države formalno proglašile voj-
no stanje med Združenimi drža-
vami in Nemčijo.

Majnska pšenica je poškočila na
\$2.14 1/4 bušelj.
Najprvo je poškočila pšenica
na \$2.07 1/2 bušelj. Na to je padla
na \$2.04 1/2. Ko je bilo pričeto
vladno poročilo o stanju pšenice,
je pa poškočila na \$2.14 1/2. Kuru-
je pa poškočila za 4 1/2 do 5 1/2,
oves za 1 1/2 do 3 1/2 centov.

Vladno poročilo cení vrednost
ozimnice na 63.4 odstotkov, torej
nižje kot je bila kedaj cenjena. Na
podlagi te štenitve znaša pridelek
zimске pšenice 390 da 420 miljo-
nov bušljev.

ARMADA NA FILIPINSKEM OTOČJU.

Manila, Filipinsko otočje. —
Legislatura je sprejela predlog, ki
določa, da so vsi otroci od 12. do
18. leta morajo vzdržati vojaško.
Aktivna armada znaša 28,000 in
je poznana pod imenom narodna
straža. Governer še ni podpisal
predloga.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

GLAVNI STAN: 2667-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 56, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Josef Kuhelj, 9409 Ewing ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 51st St., Chicago, Ill.

NADEŽNI ODBOR:

Jose Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Ahney Ave., Rock Springs, Wyo.

POBOTNI ODBOR:

Anton Hrast, 811-95th Ave., New Duluth, Minn.
Jose Kadiček, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pletersček, 436 box, Bridgeville, Pa.
Janakob Miklavčič, L. Box 3, Willock, Pa.

UREDNIK "PROSVETA":

Jose Zaveršnik.

VEROVNI KRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE KADEVE IN STVARI, ki se dajejo gl. upravnega odbora in f. n. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2667-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE ULEDE GENERALNEGA POŠLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOSE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.

KADEVE PREPILJIVE VSEBINE, ki sta jih rešili prva in druga st. stanca, se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAST, 811 - 95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPINI, razprave, članki, naznanila itd. se "Prosveta" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETA", 2667-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, ogledi, se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2667-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo M. F. J., uredništvo in upravljanje "Prosveta" ne rabite imen urednikov, marveč napisite naslov, na katere d. ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prve srede in tretje četrtke v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

PRIZIVNO SODIŠČE JE POTR- DILO SMRTNO KAZEN.

Albany, N. Y. — Prizivno sodi-
šče je potrdilo obsodbo dr. Ar-
thur Warren Waita iz New Yorka,
ki je bil obsojen na električni
stol radi umora njegovega tasta
John Peeka iz Grand Rapidsa,
Mieh.

Waite je sedaj v Sing Singu,
kjer čaka, da ga posode na elek-
trični stol.

POZOR KROJAČI!

Sprejmeta se v delo dva kroja-
ča, in sicer eden za izdelovanje
hlad in drugi za telovnike. Plača
po dogovoru, delo je stalno. Pri-
dite osebno ali pa mi pišite: Tony
Fortuna, 506 Central Ave., John-
stown, Pa. (April 9, 10, 11, 12,
13, 14.)

KADITE TILLMAN CIGARE.

Clear Havana Cigar	10c
Ibykus Cigare	10c
S. N. P. J. Cigare	10c

Tillman Cigar Co.
AURORA, MINN.

FONOGRAF
za vsacega

Se ceno
je
nižja
proj.

SAMO \$2.00

Ta čudoviti fonograf igra vse
velikosti plošče od 6 do 10 paleev,
Victor in Columbia plošče zelo
čistoglasno, jamčen je dati popol-
no zadovoljstvo. Na sprejem en
dolar vam pošljemo ta fonograf in
eno ploščo prosto in ostalo pa nam
plačate ob sprejemu na C. O. D.
ali pa kao nam pošljete celo svoto
dva dolarja z naročilom, vam poš-
ljemo fonograf in eno ploščo zra-
vno poštne prosto. Pišite nam še
danes

PENNSYLVANIA SUPPLY CO.
Porter Block Bldg. Easton, Pa.
Dept. 5.

POZOR ROJAKI!

Naznanjam rojakom, da sem
odpri trgovino s mešanim blagom
in se priporočam za obilen obisk.
— Vsakemu bom hvaležno postre-
gel po zmerni ceni.

ANTON ŽORNIK,
HERMINIE, PA.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s
SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI

Mi pošljite denar v obliki listov in v staro domovino po najnižjih cenah.
Pisujemo 4 odstotne obresti na bančne vloge.
MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

Dr. Koler
SLOVENSKI ZDRAVNIK
538 Penn. Av., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je
najstarejši slo-
venski zdrav-
nik, specializir-
an v Pittsburghu,
ki ima 38 let-
no prakso v
zdravljanju
vseh vrst bo-
lezni.

Zaustavlja
krovi zdravje
s krogom v 10
min., ki ga
izuma dr.
prof. Koller.
Če imate
kakšno ali
mehurčjo po
to, v grlo,
in v želodec,
in v ledvice
in v vse deli
telesa, kar in
bolens se ozdravi.

Vse bolezni, ki prihajajo po vodnem
potoku zdravim po uradni metodi. Ka-
kor hitro opazite, da vam ponuja močna
emočnost, ne čakajte, temveč pridite in
jaz vam bom sproti povrniti.

Sušenje krvi, ki vodi le mehurja, ozdrav-
im v kratkem času. Hydronefrit ali vodno
kilo ozdravim v 20 urah in sicer brez op-
eracije.

Bolezni mehurja, ki povzročijo bole-
tino v križu in križu in vseh delih telesa
spuščanju vode, ozdravim s krogom.

Reumatizem, trganje, bolečina, otokline,
srbečice, škrovi in druge kašne bolezni,
ki nastanejo v ledvi, nečisti krvi ozdravim
v kratkem času in ni potrebno ležati.

Uradne ure: V ponedeljkih, sredah in
petkih od 9:30 do 6:00 popoldne. V
torih, četkih in sobotah od 9:00 ure sja-
traj do 6:00 ure zvečer. — Ob nedeljah
pa še dveh popoldnih.

8 pošto ne delam. — Pridite osebno. —
Ne pozabite ime in številke!
Zdravim samo moške osebe.

POZOR ROJAKI!

Naznanjam rojakom, da sem
odpri trgovino s mešanim blagom
in se priporočam za obilen obisk.
— Vsakemu bom hvaležno postre-
gel po zmerni ceni.

ANTON ŽORNIK,
HERMINIE, PA.

ROBERT W. LAYER
ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago,
ki je izdelal načrt za gl. urad
S. N. P. J. se priporoča Slo-
vencem za izdelovanje
stavbinih načrtov.
Tel. Franklin 5601

TEL. NA DOMU AUSTIN 56008

KLETVA.

Spisal August Šenoa. — Prevel Starogorski.

(Nadaljevanje.)

Zbral sem pod mestom četo. To je storil tudi prior in Berislav. A kaj? — zaškrti Ivanščak z zobmi. — To so zveri v človeški podobi. Kralj je prišel na dvor. Jelisava ga posadi kraj sebe. Bil je že mrak. Reče mu, da je prišlo pismo od Šišmana, da se izvršijo razprave v družini. Nato reče škofu pismu, naj prečita pismo. Škof stopi k oknu a iz mraka vzklikne Gorjanski.

"I dari Forgač!"

In Forgačev buzdovan pade na kraljevo glavo. Kri oblije kralja in on zbeži po hodniku, a Navarelli sam ranjen odbija izdajniško orožje.

Mesto se zapre in pijana vojska vzklika: "Živela kraljica Marija!" Slišal se je živket orožja. Gorjanski je podkupil in opojil vojsko. Navarelli smo na zaprti vrata. Solza mi je zalila oko. Hotel sem zloniti meč.

— In kaj se je zgodilo potem? — vpraša Stjepko.

— Vrata so se odprla. Hoteli smo planiti v mesto. Ali iz mesta pride krvav Laeković s svojim očetom in ranjeni Navarelli z neapeljskimi vitezi. "Prepozno je," mahne Laeković z roko. "Vojska je podkupljena, kralj ranjen na smrt se je predal Gorjanskemu in nam ukazal, naj ne prelivamo krvi zamu." —

"Oh, zakaj smo prišli sem? Kralj moj, ničesar mi ni ostalo od tebe, kakor ta krvavi pas. Dal mi ga je, da ga pomešem v Neapeljski kraljici Margareti. Na beli svili še se kadi poštena kraljeva kri," je vzkliknil Navarelli. A jaz ves besen mu iztrgam pas iz roke.

— Ne v Neapelj! Ta pas bodi naša zastava! Pod njim operemo kraljevo kri!

Po noči zapustimo mesto. Z nami je šel plaka-je, obupen brat škof Pavel. Na vedeki krvavega mesta prisedemo na krvave ostanke Karla, da ne bomo mirovali, dokler živi Jelisava. Začeli smo se vojevati, sreča nam ni bila mila. Povsod izdaja. Tudi Laeković, ki je prisegel z nami, izneveri se in dvigne junaško orožje na nas. Proklet izdajca!

— A kaj s kraljem? — vpraša Stjepko.

— Kaj? Mladec — se nasmeje grenko Ivanščak. — Odvedli so ga v Višegrad, zalili mu rane z otrovom, zadavili so ga! Nad mrtvim truplom so slavili pijano slavo Šišman, Gorjanski in Jelisava. Danes pridejo v tem slavu sem.

Pozabili so, da je Bog na nebu, da še sedi na vratu, Horvatova glava. Prišel je čas osvete. A ti mladeč, — skoči Ivanščak na noge, — ako drhtiš od strahu, ali ti je sedaj mehko sree vsled usmiljenja, te poklesem s tem mečem takoj na oni svet.

— Ne boj se brat! — reče junaški Stjepko, — mojem sreč je globoko zapisano: Smrt za pravdo in zakon!

— Ha, — krikne Ivan Horvat in pokaže s prstom v dolino. — Glej, vse blišči. Napočil je čas!

Kakor blisk pláče Ivanščak, vzame škrt in buzdovan, a nato trikrat zažvižga. Drevesa in grmovje odzivi v istem času, prikažejo se sulič in sijajne čelade. Ali ne sliši se glas, samo šepet je šel po gozdu.

— Stjepko, ti ostaneš tu s streli! Pusti prve konjenike njihove, naj gredo, a ko pride glavna četa, tedaj sipaj!

— A ti? — vpraša Stjepko.

— Jaz grem s konjico spredaj. Prior in Berislav s križari zadaj, a Laeko plane s pehoto z brega, ko nastane metež. Sedaj z bogom, ne sipaj pušle zaman! —

In izginil je v gozdu Ivanščak.

Stjepko razdeli sterlee, skrije se za drevo in gleda: Sedaj gredo. Naprej gre četa, kofje odseva, kakor zvezde na nebu. To so sami konjeniki, ki jih vodi debeli velikan Blaž Forgač. Leno koračka konj, a vodja sedi leno na njem. Vročina je, soparno, a v okolici ni žive duše — samo palatinov dvor se belí. Tu jih čaka odmor in veselje. V glavnem krletu je zlat voz, v vozu kraljica. Okrog njih velikaši: Gorjanski, Korog, Mikić, Prodanić i drugi. Stjepko pozna vse. Za njimi zopet cela vrsta vozov in vojakov. Prva četa je že šla mimo Stjepka. On pezerabi meč. Poletel bi, a ne sme. Sedaj, evo, prihaja glavna četa vojske in kraljica. Leno stopajo konji, leno ljudje. Soparno je, da človek komaj diha. A glej čudo! Na mah vse oživi. Zasliši se vpitje.

Jelisava plane v vozu po koncu.

Kaj je?

Mladi Nikola Gorjanski prihiti k očetu:

Strasno! Izdaja! Forgač se bije. Meče iz nožne!

In zasijali so meči boljarjev, kraljica omahne v vozu.

Kakor nagel osvete bije Forgačovo četo Ivanščak, nad njim se vije krvava zastava — pas Karla Dračkega!

— Smrt ubijalcu!

Konj naleti na konja, junak na junaka. Loni se, kosa, grom in glave lete z ramen.

Kri puliti, a zemlja se rdeči. Napočil je dan mordačevanja. Ivanščak seka glave, kakor lev ter si dela pot do vodje Forgača. To je kraljev krvnik! Sedaj sprejme plačilo. Vrance Ivanščak naleti na Forgača, a sablja Forgačeva se zasveti! Gorje Ivanščaku! Ivanščak odskoči in njegov buzdovan pade na Forgačev hrbet.

Tu si, kraljev ubijalec — vzklikne Ivanščak. Forgač omahne, a se zopet dvigne. Počrče za mečem. Kakor blisk se okrene Ivanščakova sablja in Forgač odleti glava. Povsod krik, povsod borba. Na mah vse odsmoti. Forgačevi ljudje se umikajo, ali čujejo zagon glas: "Naprej! Živela Marija! Mladi kralj vohi na pomoč glavno krletu. To je pas Gorjanski!"

Sedaj Gorjanski! Sipaj! vzklikne Stjepko z mečem. Puške zabene in mladi vojda se zruši. Nastane poplach konj in stok ljudi.

Forgačevi ljudje beže. Bled stoji palatin Gorjanski in bije z mečem po lastnih ljudeh.

— Naprej, lopovi!

Iz kraljičnega voza zase sliši krik. Od zadaj je planila črna četa z belimi križi na plaščih. To so križarji. Mrka je njihova obleka, surk je njihov obraz. Samo kopje seva in bode, ruši in kosi pred seboj. Pred četo je mrki in mladi Palizna.

Jasen je danes obraz priora vranskega. Stri bo kači Jelisavi glavo! In to je njegova davna želja.

— Naprej križarji! — zagrmí prior in poleti k vozom.

Na njega plane mladi Gorjanski. Njegova sablja zablišči nad priorovo glavo, ali izbiže mu jo Berislav. In koplje križarsko prodere sree Ivana Gorjanskega.

Nastane krvava gruča, prsi krvave, pest udarja ob pest, meč ob meč. Med kletvijo, stokom in molitvami pije suha zemlja vročo kri. A sred te gruče stoji kraljičnin voz. V vozu kleči Jelisava kraj polmrtev Marije. Z roko se drži za prsi, blede je, in ne ve ali naj molí ali kolne! In ona moli preklinjajoč.

— Boljari, rešite kraljico! — vpíje palatin Gorjanski in se postavi z golim mečem kraj voza.

— Reši nas — ga zgrabi Jelisava za rame.

Ali v tem privali z brega nova sila. To so čete Laeka Horvata. Od vseh strani drvi ligina vojska. Boljar za boljarom gine do brambo kraljice. Ali liguški krog se čindalje oži. Vse kočije so prevržene, dvorjanke kleče in prosijo milosti, zlato in biseri leže po zemlji.

Kraj voza stoji Nikola Gorjanski, palatin. Krog njega pada junak za junakom. Pšica se mu zasadi v rano. On ne trene z očesom. Samo eno je, ki mu, kakor kladio bije po sreč. Glas Ivanščaka bana. Vedno bližje in bližje. Evo ga. Oči se mu zasiskre:

— Ha, tu si kraljev ubijalec!

Zabliska se Nikolajeva sablja. Izbiže jo Ivanščak, razkolje škrt in Nikola pade na kolena.

— Odsekaj glavo — ukaže Ivanščak Horvat vojaku.

Gorjanski zadrhti, sablja se zasveti in glava odleti.

— Nikolaj, Nikolaj moj — zavpije Jelisava, kakor ranjena zver in se udari po prsih in čeln. Po obleki se ji razliva kri Gorjanskega.

— Berislav — zaukaže Ivanščak — odpravi voz pod breg. A vi, gospoda — se obrne k boljarom — predajte se. Jetniki ste hrvatske lige. Za glave se ne bojte. Vaše čete so uničene, vodje ubiti, odložite orožje.

Molče so odpasali boljari meče in je vrgli pred bana Ivanščaka.

Kraljev voz krene pod breg, a za vozom jetniki in dvorjanke. Tu se bo sodilo. In sodilo se je. V krogu sedi ban Ivanščak in prior vranski Palizna. Kraj njega stoji Laeko in Stjepko Horvat, a na strani Berislav Palizna.

Pred njim zasajeno kopje, a na njem se vije krvav pas Karla Dračkega. Pod kopjem je mrtva glava Nikole Gorjanskega. Tu stoji kraljev voz, a v njem polmrta kraljica.

— Jelisava Kotromaničeva, tudi hči kraljica naj sede. Ali veš kaj si sedaj pred nami?

Jelisava je molčala in gledala v tla. Ivanščak nadaljuje:

— Molčiš? Povem ti faz. Teptala si plestvo, teptala narod, ti in tvoj ljubimec. Vzdignili smo se. Sklenili si z nami. Požegi mir. Prelcinila si ga in teptovala. Pripeljali smo Karla Dračkega. Poljubila si ga, kača, izrodek ženske, prevarila ga in ubila. Ali kazen in muka, da se pokasaš za svoj greh. Vprašaj krvavo glavo palatina Gorjanskega. In te ugase oči govore: Ni kazni, ni muke.

Palatin je plačal z glavo, a ti plačš z življenjem. Celo svoje življenje boš prebila v ječi. To bodi tvoje plačilo, to zakon. Temu zakonu, ki je pisan na krvavem pasu Karla Dračkega, se klanja tudi mrtva glava Nikole Gorjanskega.

— Milost — zavpije Jelisava.

— Milost — zaplaka kraljica Marija in poklekne pred bana.

— Vstani kraljica Marija! Tvoje roke so čiste. Ni jih oškropila kri. Tudi ti greš z materjo, da doš porok, dokler se ne vrne mir v tej deželi.

Kraljici se stisneta druga k drugi, a Ivanščak nadaljuje:

— Vse zlato in biseri pripada ligi. Iz tega se naredi železni meč za zavezno vojsko.

Ban utihne in naokrog nastane tišina.

Pred bana stopi sklenjenih rok, bled svečenik, Ivan Gorjanski.

— Gospod, vaš suženj sem. Ubili ste mi očeta, ubili stemi rod. Osvetili ste se. Dovolite, da jih zakopljem, da jih ne pojedjo vrane.

— Ivan — reče ban.

— Svečenik si, nisi se boril z nami, svoboden si. Vzemí trupla sorodnikov, tudi truplo očeto pokoplji. Glavo pa pošljemo v Neapelj, vdovi Karla Dračkega.

Ivan Gorjanski pogleda očeto glavo in vzdrlhti.

— A kje je tvoj brat? — vpraša Laeko Horvat. — Kje mladi Nikola Gorjanski?

— Ne vem, ali je živ ali mrtev! — odvrne svečenik.

— Tu sem — zaškrti z zobmi Nikola Gorjanski, skrit v gozdu vrh brega. Kraj njega leži ranjen junak Ivan Morović.

— Morović, videl sem vse, slišal obsodbo — potrese Nikola Plešića.

— Prisegamo, da ne bomo mirovali, dokler živi le eden Horvat in Palizna. Smrt Horvatom, smrt Paliznom. Osveta je moje življenje, osveta moja nada. Oj ti krvavo truplo mojega očeta in mojega rodu. Želel bi smrt, a živeti hočem. Živeti za osveto.

In mlada junaka se zakolneta.

(Dalje prihodnjik.)

Vojni spomini nemškega vojaka.

Prosto prevel Jože Ambrožič.

(Nadaljevanje.)

Bili so v nasprotju z vsemi drugimi beguni, ki smo jih videli do sedaj; tresli so se po vsem telesu, usta so jim šklepetala, in ako jih je kateri vojak nagovoril, hoteli so se zgrediti od strahu. Kako drugačni so bili kot prebivalci vasi, katere smo videli do sedaj. Zvedeli smo vzrok njih nervoznosti. Bili so iz vasi, v katerih je divjal najhujši vojni metež. — Od tod tak strah.

Videli so vojno v vsej svoji grozoti, — goreti svoje hiše — in este polne mrličev. In to jim je stalo še vedno pred očmi. Postalo nam je jasno, da jim ni le strah utisnil pogled preganjajoče divjačine, — ampak tudi sovraštvo do nas — usiljenec — ki smo jih napadli v noči in megli in jih preganili iz hiš. Iz njih oči je govorilo sovraštvo, ne samo do nas, ampak tudi do belgijskih vojakov, do vsega, kar nosi uniformo.

Na večer smo odkorakali naprej, da dosežemo glavno armado. Belgijci so se v tem pomaknili še dalje nazaj, in se koncentrirali v bližini trdnjave Liš. Vsi okraji, skozi katere smo korakali, bili so v plamenih. Pregnani lastniki so se vleki mimo nas kakor procesija.

Žene, katerih moške močje tudi branijo očetu, otroci in stari, ki so bili suvani sem in tja, ker so bili povsod na poti. Brez cilja in gotovega smotra, brez vsakega prostora, kamor bi položili svojo glavo — vleki so se mimo nas kakor vlaki nesreče in siromaštva — prava podoba blaznega ljudskega morjenja.

Prišli smo zopet v neko vas v kateri so morali pred kratkim živeti premožni in zadovoljni ljudje. Sedaj seveda ni bilo drugega kakor podrtije, med katerimi so ležali mrtvi belgijski in nemški vojaki, in kup čivilistov, ki so bili ustreljeni po vojnem sodu.

Proti polnoči smo prišli do bojne vrste, ki se je trudila, da zavzame neko vas. Vas je ležala v okolici trdnjave Liš in Belgijci so jo branili jako trdovratno. Tukaj smo morali zastaviti vse moči, da smo vzeli sovražniku hišo za hišo, cesto za cesto.

Začelo se je daniti in tako smo lahko videli boj v vsej svoji grozoti in ga morali preživeti z vsemi svojimi čuti. Bojevali smo se mož proti možu. Rabili smo vse orožje. S puškimi kopiti, noži, pestmi in zobmi smo se bili z Belgijci.

Neki moj najboljši prijatelj se je bojeval z močnim, velikim Belgijcem. Puške sta vrgla iz rok in se obdelavala s pestmi. Jaz sem ravno z nekim 22 let starim fantom obračunal in sem hotel priskočiti prijatelju na pomoč, tedaj se je slednjemu posrečilo, da ga je s hitro kretanju vgriznil v brado, in tako globoko, da mu je z zobmi odtrgal kos mesa. Bolečina Belgijca je morala biti grozna, kajti spustil je prijatelja, zavpil in zbežal.

Vse se je odigralo v sekundi. Mojemu prijatelju je tekla kri. Belgijca iz ust in neposredno stud se ga je polotil. Okus gorke človeške krvi pripravil ga je skoro do blaznosti. Mlad vesel fant, star komaj 24 let je bil v tej noči ogoljufan za mladost. — Bil je najveselejši med nami — ali od istega časa se ni smejal.

Vteku nočnega boja prišel sem v dotiko s sovražnikovim puškarnim kopitom. Vgneči me je nekdo udaril s kopitom puške po glavi, da mi je čelada skočila čez ušesa. Začutil sem grozno bolečino v glavi in padel sem v nezavest. Ko sem se prebudil, sem ležal z obvezano glavo v nekem skednju med ranjence.

Pri Lišu s "tetko Berto" in zepelini.

Moja poškodba ni bila posebej nevarnost, le zdelo se mi je, da je glava dvakrat debelejša in v ušesih mi je šumelo, kot da imam v njih kolesa brzovlaka.

Drugi ranjenci in sanitetni vojski so nam pripovedovali, da so Belgijci vrgli v trdnjavo, da se pa še vedno bije hud boj. Neprone homa so primakali ranjence in ti so poročali, da so Nemci vzeli v naskoku prve trdnjavske postojanke, da jih pa niso mogli obdr-

žati, ker niso bili dovolj preskrbljeni s topništvom. Trdnjava in njene obrambne črte zunaj so bile še vedno v dobrem stanju, zato še niso bile zrele za naskok in Nemci so se morali umakniti z velikimi izgubami.

Vsa poročila so si bila v nasprotju in tako nismo mogli priti do jasnosti.

Medtem je topništvo vzelo trdnjavo pod svoj ogenj, ki je še nemškimi vojakom vzbudil strah. Najtežje topništvo je bilo postavljeno proti modernim trdnjavskim napravam. Vojaki niso vedeli do takrat, da ima Nemčija 42 centimetrske možnarje. In ko je bil Liš že v nemških rokah, še vedno niso mogli vojaki zapopasti, kako je bilo mogoče to šestmetersko železobetonsko zidovje porušiti v par urah.

Radi moje poškodbe se nisem mogel udeležiti teh bojev, ali pripovedovali so mi vojaki, kako so vzeli trdnjavo za trdnjavo.

Topništvo vsega kalibra vzelo je forte pod ogenj. Sedemindvajset centimetrski in 42 centimetrski možnarji so rušili zidovje. Že od daleč smo slišali, kadar je počil 42 centimetrski možnar. Med nekim skrivnostnim sikanjem, ki je trajal sekunde, je letel izstrelek po zraku. Kamor je padel, je bilo po več sto metrov na okrog vse pokončano. Kolikokrat pozneje sem se čudil vsem katakombam, ki so jih naredili ti izstrelki.

Kamor je padel izstrelek in se razletel, pritisnil je zrak tako, da še Nemci, ki smo bili daleč vstran, nismo mogli dihati po cele sekunde. Da se peklensko delo izpopolni, so priplavali v nočeh "zepelini" in se udeležili uničevanja.

Vojaki zaslišajo naenkrat ropotanje propelerja in motorja nad seboj. Zepelini se čim dalje bolj bližajo in ko so v obližju trdnjave, jih še le nasprotnik odkrije, ki z žankometi išče na nebu, da odkrije strašnega sovražnika.

Ropotanje propelerja in motorjev je ponehalo, na to se pokaže v zraku ostru luč samo za trenotek. Zepelin je pogledal, kje se nahaja — in nato je bila zopet tema in tišina — trenotek pozneje zagrmelo je v trdnjavi, razstrelba je sledila razstrelbi.

Belgijsko topništvo je začelo streljati v zrak, šrapnel je pokal za šrapnelom — nato se je začelo ropotanje motorjev, ki se je počasi izgubilo. Tako je bila trdnjava Liš zavravana z zemljo enako, za njenimi stenami so pa ležali mrtvi Belgijci, — sledil je glavni naskok in trdnjava je bila v rokah Nemcev.

Ležal sem do 9. avgusta v bolnišnici in sem se že toliko pozdravil, da sem lahko odšel zopet k svoji stotnji. Po več urnem iskanju sem jo našel taborec na polju. Marsikatega mojega prijatelja ni bilo več. Moj oddelek je izgubil 65 moči, dasiravno se ni udeležil zasledovanja sovražnika.

Bili smo dodeljeni novoustanovljenemu 18. nadomestnemu zboru. In pripadali k četrti armadi, ki je bila pod poveljstvom nadvojvode Albrehta Vittenberskega. Vojakom ni bilo znano, kje nastopi ta armada, ki je bila šele ustanovljena. Morali smo samo ubogati kakor čreda, ki gre v klavnico — kaj zato, kaj se z nami zgodilo.

Dne 11. avgusta smo odkorakali in prehodili vsaki dan od 40 do 70 kilometrov. Pozneje smo izvedeli, da smo se držali vedno luksemburške meje, da jo v silo lahko takoj prekoračimo. Zadovoljni bi bili popolnoma, da ni bila taka neznanostna vročina, bili smo vedno na nogah, vendar pa izven kanoade.

Dne 21. avgusta smo trčili 25 kilometrov od belgijskega mesta "Neufchateau" na prve nemške oddelke, ki so bili pridržani četrti armadi.

Bitka pri Neufchateau je trajala od 22. do 24. avgusta. Ena izmed francoskih armad je zadela tu na četrto nemško armado in morija je začela. Najprvo je prišlo do malih bojev prednjih straž in nato so se začeli večji oddelki udelačevati boja. Ko smo na podvečer 22. avgusta prišli v boj, je vihrala vojna že v vsej svoji grozoti. Topništvo je že razstrelilo

večji del mesta, le oddelek, ki so stale boljše hiše, je ostal.

Celo noč je trajal boj. Šele 25. avgusta se je posrečilo Nemcem zavzeti mestece. Kdo bi mogel prešteti žrtve, ki so padle na obeh straneh.

Stanovanja, kleti, ceste in bolnišnice so bili posejani z mrtvimi ranjenci. Hiše so bile izgorle in drtiye, v katerih ni bilo kaj, kar bi imelo kakšno vrednost. Tako so v eni noči postali berači. Vsi otroci, vojaki in meščani so bili mrtvi križem razmetani, kakor so jim krogile iz topov vrtilne luč življenja. Pravo nekarkarstvo je zavladalo med njimi, tu leži nemški vojak poleg sive belgijske žene, tam zopet otrok, ki ga je strah pogledati na še, ter se je oklenil krčevito nemškega vojaka, iskajoč zaslonke.

Ali mi smo vso noč stali v vpadali, morili in tolkli, tako silno vilno in krepko kot smo le mogli. In vendar ga ni bilo med nami, ni pri teh prizorih imel solz bolne in usmiljenja v očeh.

Tu je ležal n. pr. neki mož poleg gorečo hišo. Noge so mu odgornje do kolen, žepa in hčer sta stali na njegovih prsih in jokali tako pretresljivo, da jih ni bilo mogoče gledati. Veliko mrtvih je bilo sežganih, živina je v gorečih hišah tulila in njeno tulenje se je mešalo s jokom in vzdihni umirajočih. Toda, kdo je mislil na pomoč bližnjega. Kdor pade, obleži, kdo stoji, mogoče še znaga.

To se naučimo v vojaški vzgoji in vojak se ravna po tem.

Med amonitimi se je vzbudilo občutje in so delali kakor samaritan. Marsikateri ni mogel videti popreje mrtvega, ali rane, sedaj je obvezoval vojake, ki so jim li le potrgane roke ali noge od grnat.

Ne da bi delali to iz srčnega srca, ampak sebi so rekli, jutri bo deš mogoče ti pomoči potreboval. To je zdrav egoizem, ki iz trdega človeka naredi usmiljenega brata.

(Dalje prihodnjik.)

KRAVA PRODANA ZA \$1800

Peru, Ind. — John H. Miller je prejel za 45 glav žive durhamov pasme \$29,000. Za bika je dobil \$1,700, za neko kravo s telesom pa \$1,800. Kupil ju je P. J. Fox iz St. Clouda, Minn.

UBEŽEN MORILEC PO HUDI GONJI USTRELJEN.

Ord, Nebraska. — Louis Hamrad, ki je ubil malo Ido Parks, je pobegnil iz ječe. Na potu je ukradel tri avtomobile, da ubeži iz države. Avtomobile je pustil na cesti, ko je pošel gazolin. Blizu Oradga je dohitela civilna patrulja, na katero je takoj odprl ogenj. Ko je izmenjal par strelcev z njo, je padel smrtno zadet v trebuh.

BLAZNEŽ JE USTRELEL TH OSEBE.

Hanford, Cal. — L. T. Denny se je zmešalo in je v blaznosti ustrelil sodnika G. L. Meadowsa, advokata J. T. Casterja in T. O. Wileyja iz Los Angelesa. Njega je ustrelil mestni maršal W. J. Hines, ko je hotel stopiti v avtomobil, da se odpelje. Denny je bil bogat živinorejec in dobro poznan v okolici.

SIROMAŠNI ŽELEZNIŠKI KRALJI.

Chicago, Ill. — Louisville and Nashville železniska družba je v letu 1916 napravila \$16,962,810 dobička. V prejšnjem letu je imela \$8,136,901 profita.

St. Louis Iron Mountain and Southern žel. družba je napravila \$1,089,815 čistega profita. O tej železnici so vedno taruali v kapitalističnih listih, da ne obratuje z dobičkom. Železniškim magnatom se zli en milijon dobička prenašajo.

DRUŽINSKA TRAGEDIJA.

Moline, Ill. — Henry Bruns, ki je bil od rojstva grbast, je poročil Gertrude Harknes, kateri je škratčica vzela vid. S prihranki je najel specialista, da jo ozdravi. Najboljše trenotek, da ji odvzame obvezo raz oči. Ko je mlada žena ugledala grbastega moža, se je tako prestrašila, da je skoraj omotila, in ga je pahnila od sebe. Nekaj minut kasneje je bila škratčica dva strela. Bruns je ubil ženo in sebe.